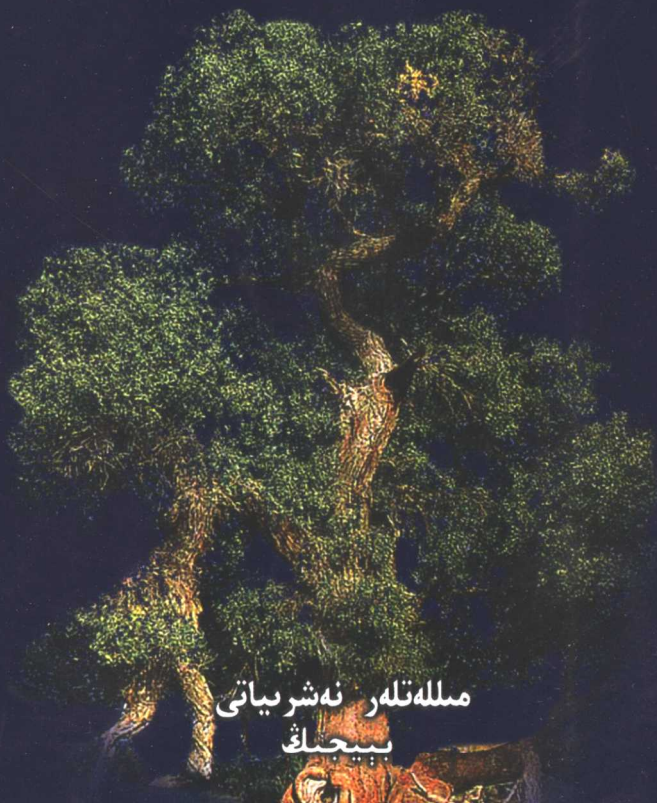

“ئەتىكى قۇياش” - ياشلار ئۆسمۈرلەر ئوقۇشلۇقى مەجمۇئەسى

لى لىگشيو شېن شۇپېن

يىقىلماس توغراق

مىللەتلەر نەشرىياتى
بېيجىڭ

لى لىگىيۇ شېن شۇرېن

بىقىلماس توغراى

(ئەدەبىي ئاخبارات)

سېيت تىلۋالدى

تەرجىمە قىلغۇچىلار:

ئەخمەتجان ھوشۇر

مىللەتلەر نەشرىياتى

بېيجىڭ

责任编辑: 阿合买提江
责任校对: 赛比耶·艾合太木

图书在版编目(CIP)数据

不朽的胡杨/李玲修, 沈树人著; 色依提, 阿合买提江译. —北京:
民族出版社, 2006.10
(托起明天的太阳—民文青少年读物丛书)
ISBN 7-105-07990-8

I. 不... II. ①李... ②沈... ③色... ④阿... III. 报告文学—中国—
当代—维吾尔语(中国少数民族语言) IV. 125

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2006)第 117701 号

出版发行: 民族出版社 <http://www.e56.com.cn>
社 址: 北京市和平里北街 14 号 邮编: 100013
电 话: 010-64290862 (维文室)
印 刷: 北京迪鑫印刷厂
版 次: 2006 年 10 月第 1 版 2006 年 10 月北京第 1 次印刷
开 本: 850 毫米×1168 毫米
印 张: 11.8125
印 数: 0001-2000 册
定 价: 20.00 元

本书根据海天出版社 2005 年 7 月第 1 版深圳第 2 次印刷版本翻译出版。

بۇ كىتاب خەيتيەن نەشرىياتى 2005 - يىل 7 - ئايدا نەشر قىلغان
1 - نەشرى شېنجېن 2 - باسمىسىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.

مەسئۇل مۇھەررىر : ئەخمەتجان ھوشۇر
مەسئۇل كوررېكتور : سەبىيەم ئەختەم

يىقىلماس توغراق

(ئەدەبىي ئاخبارات)

تەرجىمە قىلغۇچىلار: سېيىت تىلىۋالدى، ئەخمەتجان ھوشۇر

نەشر قىلغۇچى: مىللەتلەر نەشرىياتى

ئادرېسى : بېيجىڭ شەھىرى خېيىنگىلى شىمالىي كوچا 14 - قورۇ
پوچتا نومۇرى: 100013، تېلېفون نومۇرى : 64290862 - 010

ساتقۇچى : جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى

باسقۇچى : بېيجىڭ دىشىن باسما زاۋۇتى

نەشرى : 2006 - يىل 10 - ئايدا 1 - قېتىم نەشر قىلىندى

بېسىلىشى : 2006 - يىل 10 - ئايدا بېيجىڭدا 1 - قېتىم بېسىلدى

ئۆلچىمى : 850×1168 م.م. 32 كەسلىم

باسما تاتۇقى : 11.8125

سانى : 2000 - 0001

باھاسى : 20.00 يۈەن

شېن شۇرېن، بۇجى مەھەللە ئىش باشقارمىسى پارتكومى تەشۋىقات
 بۆلۈمىنىڭ باشلىقى، شېنچېن شەھەرلىك يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ ئەزاسى،
 جۇڭگو ئەدەبىي ئاخباراتچىلار جەمئىيىتىنىڭ ئەزاسى. «تۆھپىكارلار كۆيى»،
 «سېرىق تۇپراق رىشتى» قاتارلىق ئەدەبىي ئەسەرلىرى مۇكاپاتقا ئېرىشكەن.
 باشقىلار بىلەن بىرلىشىپ «بۇجى ۋادىسىدىن ئۆزلىگەن چۆپانلار»،
 «نەنلىگىلقلار»، «تامدا ئۆتكەن قىزىل ئۆزۈك»، «نەنلىك نەزىملىرى»
 قاتارلىق ئەدەبىي ئاخبارات، شېئىرلار توپلىمى ۋە تېلېۋىزىيە سېنارىيىلىرىنى
 نەشر قىلدۇرغان.

لى لىگىشۇ شەندۇڭ يەتتە يىلىك. جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتى كىنو- تېلېۋىزىيە ئىجادىيەت ھەيئىتىنىڭ ئەزاسى، جۇڭگو تەنتەربىيە تېمىسىدىكى ئەدەبىي ئاخبارات جەمئىيىتىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى، مەركىزىي تېلېۋىزىيە ئىستانسىسىنىڭ تەكلىپلىك يازغۇچىسى، «نۇر گېزىتى» نىڭ تەكلىپلىك مۇخبىرى، جۇڭگو ئەدەبىي ئاخباراتچىلار جەمئىيىتىنىڭ دائىمىي كېڭەش ئەزاسى، جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى ئالىي خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ تەكلىپلىك ئىجادىيەتچىسى، جۇڭخۇا يەندى- خۇاڭدى مەدەنىيەت تەتقىقاتى جەمئىيىتىنىڭ كېڭەش ئەزاسى، خېبېي پەن- تېخنىكا ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ مېھمان پروفېسسورى، جۇڭگو كىنو ئەدەبىياتى ئىلمىي جەمئىيىتىنىڭ دائىمىي كېڭەش ئەزاسى، جۇڭگو تېلېۋىزىيە تىياتىرچىلىرى ئىلمىي جەمئىيىتىنىڭ ئەزاسى، جۇڭگو كىنوچىلار جەمئىيىتىنىڭ ئەزاسى قاتارلىق ۋەزىپىلەردە بولغان.

مۇكاپاتقا ئائىل ئاساسلىق ئەسەرلىرىدىن: «پۇتبول مەشقاۋۇلىنىڭ تۈپى»، «ئۇچقان دەك كەلگەن "ئاۋدى"» جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتى تەرىپىدىن مەملىكەتلىك مۇنەۋۋەر ئەدەبىي ئاخبارات مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن؛ «جىخۇالقلار»، «دۆلەت گېيىنى مەلۇدىيىسىگە ئەگىشىپ» قاتارلىقلار «خەلق گېزىتى» تەرىپىدىن بىرىنچى دەرىجىلىك مۇكاپاتقا، «ئاخىرقى ماھىر» «بۈگۈنكى دەۋر» ژۇرنىلى تەرىپىدىن مۇنەۋۋەر ئەدەبىي ئاخبارات مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن؛ «گۈلباغ رەستىسىدىكى بەشىنچى نوپۇزلىق قورۇ» ناملىق سېنارىيىسى چاڭچۈن كىنو ستودىيىسى تەرىپىدىن لېنتىغا ئېلىنىپ، مەدەنىيەت مىنىستىرلىكى تەرىپىدىن مۇنەۋۋەر ھېكايە فىلىم مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن؛ «مەشقاۋۇلىنىڭ قىزى»، «تۈگىمەس مەنزل» قاتارلىق سېنارىيىلىرى مەركىزىي تېلېۋىزىيە ئىستانسىسى تەرىپىدىن لېنتىغا ئېلىنىپ «پەرزەنت» مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن.

ۋەكىللىك ئەسەرلىرىدىن: «تەنھەرىكەت ئەزىمەتلىرىنىڭ شەرىپى»، «ئارغۇن»، «بۇجى بازىرىدىكى داڭدارلار» قاتارلىق ئەدەبىي ئاخباراتلىرى، «غەيرەت قىل، قىزچاق!» ناملىق رومانى، «ئەتە ھەل قىلغۇچ مۇسابىقە» ناملىق پوۋېستى، «ئېم، دۈستلۇق» ناملىق ئەسرى بار.

بۇ كىتابنى قەھرىمان ئابدۇسەمەتكە ۋە مەملىكەت بويىچە
جامائەت خەۋپسىزلىكى بىرىنچى سىپىدە كۈرەش قىلىۋاتقان خەلق
ساقچىلىرىغا بېغىشلايمەن.

بېغىشلىما

ئالاھىدە رايون ساقچىلىرىنىڭ پەخرى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنىڭ
نەمۇنىسى

تۆمۈر داۋامەت

(مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ سابىق مۇئاۋىن مۇدىرى)

ئابدۇسەمەت خوتەن ناھىيىسىدىكى بىر چاپكەش دېھقاننىڭ بالىسى بولۇپ،
ئانىسى بۇرۇنلا تۈگەپ كەتكەن. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆيدىكى يەتتە - سەككىز ئانىسىز
يېتىم قاتارىدا بالىلىق چاغلىرىنى ئىنتايىن ئېغىر مۇشەققەت ئىچىدە ئۆتكۈزگەن.
تىرىشچان ئابدۇسەمەت "دېھقاننىڭ بالىسى دېھقان بولىدۇ، مىڭ ئوقۇغىنى بىلەن
بىكار" دەيدىغان ئەنئەنىۋى قاراشلارغا ھەرگىز ئىشەنمەيتتى. شۇڭا ئۇ تولۇق ئوتتۇرا
ۋە ئالىي مەكتەپنىڭ تەييارلىق سىنىپىنى چىشىنى چىشلەپ تۇرۇپ پۈتتۈرگەندىن
كېيىن، جۇڭگو جىنايى ئىشلار ساقچىلىرى ئىنستىتۇتىغا ئىمتىھان بېرىپ كىردى.
ئابدۇسەمەتنىڭ ئىنستىتۇتقا كىرەلىشى، ئۇنىڭ ئۆمرىدىكى تۇنجى ھالقىش بولدى.

ئابدۇسەمەت ئىنستىتۇتتا ئوقۇغان تۆت يىل جەريانىدا نامراتلىق ۋە ئۆگىنىش
جەھەتتىكى ئاساسى ئاجىز بولۇشتەك توسالغۇلارنى كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان
قەيسىرانە ئىرادە، يۈكسەك غايە ۋە دەۋر ئالدىدىكى بۇرچ تۇيغۇسى بىلەن يېڭىپ،
ئىدىيە، مەدەنىيەت، كەسپ، تىل ۋە جىسمانىي جەھەتلەردە ئەتراپلىق يېتىلدى.

دۇرۇس، ئۇ ئالىي مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان چاغلىرىدا ئىككىلەنگەن، ئازابلانغان،
ساۋاقدىشىنى ئۇرۇپ قويۇپ مەكتەپ ئىنتىزامىغا خىلاپلىق قىلغان، ماشىنا ۋەقەسىدە
قازا قىلغان ئىنسىننىڭ ھىجران ئازابىنى يەتكۈچە تارتقانىدى. لېكىن
ئوقۇتقۇچىلىرىنىڭ غەمخورلۇقى، ساۋاقداشلىرىنىڭ قېرىنداشلارچە ياردىمى بىلەن

ھەممىنى يېڭىپ، ئاخىرى ئىنستىتۇتنى ئەلا پۈتتۈرۈپ، قانۇنشۇناسلىق بويىچە باكالاۋرلىق ئىلمىي ئۇنۋانىغا ئېرىشتى؛ ئىختىساسلىقلار رىقابىتى ناھايىتى كەسكىن بولىدىغان شىنچېن شەھرىنىڭ جامائەت خەۋپسىزلىكى سىستېمىسىغا خىزمەتكە ئورۇنلاشتى. بۇ ئۇنىڭ ھاياتىدىكى ئىككىنچى قېتىملىق ھالقىش ئىدى.

ئابدۇسەمەت شىنچېندا توققۇز ئاي خىزمەت قىلىپلا شەرەپ بىلەن قۇربان بولدى، ئۇ ئەمدىلا 26 ياشقا قەدەم قويغان ياش يىگىت ئىدى. دۇرۇس، كىشىلىك ھاياتىنىڭ قىممىتى ياشنىڭ چوڭ - كىچىكلىكى بىلەن ئۆلچەنمەيدۇ. بۇ توققۇز ئاي جەريانىدا ئابدۇسەمەت ئۆز خىزمىتىنى قالتىس ياخشى ئورۇنداپلا قالماي، 1500 نەچچە سائەت نورمىدىن ئارتۇق ئىشلىدى. بۇ نەق 188 كۈن ئارتۇق ئىشلىگەنگە باراۋەر. ئۇ يەنە گۇاڭجۇ، دوڭگۇەن، خۇيجو قاتارلىق جايلاردىكى ساقچى ئورۇنلىرىنىڭ بالىلارنى ئالداپ ئەكىلىپ يانچۇقچىلىق ۋە بۇلاڭچىلىققا سالىدىغان جىنايەتچىلەرنى سوراق قىلىشىغا ھەمكارلىشىپ، يۈكسەك سىياسىي ئېڭىنى نامايان قىلدى. ئابدۇسەمەت بۇ جەرياندا رەزىل كۈچلەرنىڭ ئازدۇرۇشلىرىغا ئالدىنىپ قالمدى؛ تەھدىتلىرىدىن قورقۇپ قالمدى. سەرسان بالىلارغا مېھرىبانلىق قىلىپ ئۆز پۇلىغا ئاش - تاماق، كىيىم - كېچەك ئېلىپ بەردى؛ ئۇلارنى ئايروپىلان بىلەن ئاتا - ئانىسىنىڭ يېنىغا يولغا سالدى. چۈنكى، ئۇنىڭ نەزەرىدە ئاشۇ سەرگەردان بالىلارمۇ مىللەتنىڭ ئۈمىدى، ۋەتەننىڭ كېلەچىكى ئىدى؛ ناۋادا ئۇلار ئاتا - ئانىسىنىڭ قېشىدا ئوبدان ئوقۇسا، كۈنلەرنىڭ بىرىدە چوقۇم ۋەتەنگە ياراملىق ئىختىساس ئىگىلىرىدىن بولۇپ يېتىشىپ چىقالايتتى. ئابدۇسەمەت شۇڭا خەۋپ - خەتەرگە پىسەنت قىلماي، رەزىللەرنىڭ ئۇۋىسىغا يالغۇز بۆسۈپ كىرىپ، ئۇلار بىلەن مەرتلەرچە ئېلىشىپ، ئۆزىنىڭ قىممەتلىك ھاياتىنى ھەققانىيەت ئۈچۈن تەقدىم قىلدى. بۇ ئۇنىڭ ھاياتىدىكى ئۈچىنچى قېتىملىق ھالقىش بولدى. بۇ ھالقىش ئۇنى ئاداققى ھۆرمەت ۋە شەرەپكە ئائىل قىلدى.

ج ك پ شىنچېن شەھەرلىك كومىتېتىنىڭ دائىمىي ھەيئەت ئەزاسى، جامائەت خەۋپسىزلىكى ئىدارىسىنىڭ باشلىقى يولداش لى فېڭ ئابدۇسەمەتنى "پارتىيە ۋە خەلقنىڭ ۋاپادار ئوغلى، ئالاھىدە رايون ساقچىلىرىنىڭ پەخرى" دەپ تەرىپلىدى. ج ك پ گۇاڭدوڭ ئۆلكىلىك كومىتېتى ئابدۇسەمەتنىڭ قۇربان بولۇشتىن ئىلگىرى يازغان

ئىلتىماسىغا ئاساسەن ئۇنى «جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ ئەزاسى» دەپ ئەنگە ئالدى. جامائەت خەۋىپىزلىكى مىنىستىرلىكى ئۇنىڭغا «مەملىكەتلىك جامائەت خەۋىپىزلىكى سىستېمىسى بويىچە ئىككىنچى دەرىجىلىك خىزمەت كۆرسەتكەن قەھرىمان نەمۇنەچى» دەپ نام بەردى. يېقىندا يەنە گۇۋاھچى ئابدۇسەمەتكە «مەملىكەتلىك مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە ئۆلگىلىك شەخس» دېگەن شەرەپنى بەردى. دېمەك، ئۇ ئانا يۇرتىغا ۋە شىنجاڭ خەلقىگە شان-شەرەپ كەلتۈردى.

ئابدۇسەمەت مەڭگۈلۈك ئۇيغۇغا كەتتى. لېكىن خەلق ئۇنى ئەبەدىي ئۇنتۇمايدۇ. مەن بۇ يەردە قەھرىمان ھايات ۋاقتىدا خىزمەت قىلغان رايوندىكى ھۆكۈمەتكە ۋە بۇ كىتابنىڭ ئاپتورلىرىغا تەشەككۈر ئېيتىمەن.

قەھرىماننىڭ كۈچى چەكسىز بولىدۇ. ئابدۇسەمەتنىڭ ئىش-ئىزلىرى ئۇنىڭ يۇرتىدا تىللاردا داستان بولغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ يۇرتىدىكى ئوقۇش يېشىغا توشقان بالىلارنىڭ مەكتەپكە كىرىش نىسبىتى كۆرۈنەرلىك ئۆسۈپتۇ. شۇڭا، «يىقىلماس توغراق» ناملىق بۇ ئەسەر نەشرىدىن چىققاندىن كېيىن، قەھرىمان ئوبرازىنىڭ ياش ئۆسمۈرلەر قەلبىدە ئۆچمەس ئابىدە بولۇپ تىكلىنىدىغانلىقىغا، قەھرىمان روھىنىڭ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ۋە تەرەققىياتى شۇنداقلا ئېلىمىزدە مەدەنىي، ساغلام ۋە ئىناق جەمئىيەت بەرپا قىلىش قۇرۇلۇشىدا تۈرتكىلىك رول ئوينىيالايدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن.

باش شۇجى خۇ جىنتاۋ يېقىندا مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: «ھەر مىللەت خەلقىنى ئورتاق كامال تاپقۇزۇش — ئومۇميۈزلۈك ھاللىق جەمئىيەت بەرپا قىلىشنىڭ مۇھىم بىر نىشانى. شۇڭا ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدا ئومۇميۈزلۈك ھاللىق جەمئىيەت بەرپا قىلىشقا ئالاقىدار تۈرلۈك ۋەزىپىلەرنى تولۇق ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، ئۇ رايونلارنىڭ قىياپىتىنى تېزىدىن ئۆزگەرتىپ، ئاز سانلىق مىللەتلەرنى ئىسلاھات ۋە تەرەققىياتنىڭ مېۋىلىرىدىن تولۇق بەھرىمەن قىلىشىمىز لازىم.»

دېمەك، ھەر مىللەت خەلقى تەشنا بولغان سەلتەنەتلىك كۈنلەر ئالدىمىزدا. شۇڭا، قەھرىمانلاردىن ئۆلگە ئېلىپ، ئابدۇسەمەتكە ئوخشاش ئاشۇ ئۇلۇغۋار نىشان ئۈچۈن ئورتاق تىرىشىشىمىز لازىم!

جانلىق تەسۋىر، ئۆچمەس روھ

— «يېقىلماس توغراق» ھەققىدە

جېڭ بەينۇڭ

ئۇيغۇر ساقچى ئابدۇسەمەتنىڭ قەھرىمانلىق ئىش - ئىزلىرى ئەتراپلىق يورۇتۇپ بېرىلگەن زور ھەجىملىك ئەدەبىي ئاخبارات «يېقىلماس توغراق» (لى لىڭشيۇ، شېن شۇرىنلارنىڭ قەلىمىگە مەنسۇپ) ئادەتتىكى ئەسەرلەردىن ئەمەس. ۋەزىنلىك بۇ ئەسەرنى ئوقۇۋېتىپ، قەلبىمنى كۈچلۈك ھايان قاپلىدى، كۆزلىرىمگە ئىسسىق ياش كەلدى. بۇ — يېقىندىن بۇيانقى ئەدەبىي ئاخبارات ئىجادىيىتىدە قولغا كەلتۈرۈلگەن خۇشاللىنارلىق نەتىجە.

قەھرىمان - نەمۇنىچى شەخسلەر ئوبيېكت قىلىنغان ئەدەبىي ئاخبارات ئەسەرلىرىدە، شەخسلەرنىڭ ئىش - ئىزلىرىنى يېزىش ئانچە قىيىن ئەمەس. قىيىنى شۇ ئىش - ئىزلارنى زادى قانداق روھنىڭ روياپقا چىقارغانلىقىنى يېزىپ چىقىشتا. بولۇپمۇ مەرتلەرچە پىداكارلىق كۆرسىتىپ، قۇربان بېرىشتىن قورقمايدىغان قەھرىمان شەخسلەرنىڭ ۋۇجۇدىدىكى چاقناپ تۇرىدىغان يارقىنلىق كۆپ ھاللاردا ھەش - پەش دېگۈچە بولغان ئارىلىقتا ئىپادىلىنىپ چىقىدۇ. ھالبۇكى، ھالقىلىق پەيتتە كۆز چاقناشقان بۇ خىل يارقىنلىق ئۇزاق مۇددەتلىك ئىمىدىيى تەييارلىقنىڭ مەھسۇلىدۇر. مەزكۇر كىتابنىڭ ئاپتورى كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچىلىك قىسقا ۋاقىت بىلەن بىر ئۆمۈرلۈك ۋاقىتنىڭ دىئالېكتىك مۇناسىۋىتى، قەھرىمانلىقنى ۋجۇدقا چىقارغان روھىي فونتان ۋە قەھرىماننىڭ يارقىن ئوبرازى قاتارلىقلارنى ھەم ئەتراپلىق، ھەم چوڭقۇر تەسۋىرلەش ئۈچۈن ئاجايىپ «ئەخمەق»، «لەرچە ئۇسۇلنى قوللانغان». 40 نەچچە يىللىق ئىجادىيەت «ئىستاز»، «غا ئىگە پېشقەدەم يازغۇچى لى لىڭشيۇ خانىم ئەدەبىي

ئاخباراتنىڭ ئاساسى — زىيارەت ئىكەنلىكىنى، بۇ ساھەدە نەتىجە قازىنىش ئۈچۈن زىيارەت قىلىپ ماتېرىيال توپلاش جەھەتتە جاپالىق كۈچ سەرپ قىلىش، كۆپ ئەجر سىڭدۇرۇش لازىملىقىنى ئوبدان بىلىدۇ. ئۇ بۇ ۋەزىپىنى تاپشۇرۇۋېلىشتىن ئىلگىرى ئۇنىڭ ھەمكارى شېن شۇرىن نۇرغۇن ماتېرىيال توپلىغانىدى. ئەگەر ئاپتور ئۇنىڭ ئاسىنىنى كۆزلىگەن بولسا، تەبىئىي ماتېرىياللار ئاساسىدا ئاز-تولا تولۇقلىما زىيارەت قىلىپلا قەلەم تەۋرەتسە بولىۋېرەتتى. بىراق، لى لىڭشىۈ بۇنىڭ ئەكسىچە زىيارەت سەپىرىنى تېخىمۇ ئۇزاقلازغا سوزدى. ئاۋۋال شېنجېن، گۇاڭجۇلاردا ئابدۇسەمەتنىڭ 10 نەچچە سەپىدىشى، دوستى شۇنىڭدەك دېلۇغا ئالاقىدار كىشىلەرنى زىيارەت قىلدى؛ ئاندىن ئابدۇسەمەت ئوقۇغان شېنياڭ جىنايى ئىشلار ساقچىلىرى ئىنىستىتۇتقا بېرىپ ئۇنىڭ ئوقۇتقۇچىلىرى، ساۋاقداشلىرىنى زىيارەت قىلدى؛ ئاخىرىدا شىنجاڭغا بېرىپ ئابدۇسەمەتنىڭ ئۇرۇق-تۇغقانلىرىنى، دوست-بۇرادەرلىرى، خولۇم-قوشنىلىرىنى زىيارەت قىلدى... تەكلىماكان توغراقلىرى ۋە ئۇيغۇرلارنىڭ ئانا دەرياسى — تارىم دەرياسىنىڭ ئۆزگىچە مەنزىرىسىدىن بەھرە ئېلىش ئۈچۈن، يېشى بىر يەرگە بېرىپ قالغان بۇ پېشقەدەم يازغۇچى ماشىنىدا 1000 كىلومېتىردىن ئارتۇق يول يۈرۈپ پايانسىز قۇملۇقلارنى بېسىپ، ئادەمزا ئايغاق باسمىغان جايلازغىچە ئىچكىرىلەپ كىردى. ئاپتور ئىنچىكە زىيارەت قىلىپ نۇرغۇنلىغان بىرىنچى قول ماتېرىياللارنى ئىگىلەش ئاساسىدا دېتاللارنى كۆڭۈل قويۇپ رەتلەپ، پىششىقلاپ ئىشلەپ، ئاخىرى ئوبرازلار يارقىن، ھېسسىياتى قويۇق لېرىكىلىق سەھىپىلەرنى ياراتتى.

”يېزىقچىلىقتا مەندە بىر خىل روھ بار، ئۇ بولسىمۇ قەھرىمانلارغا بولغان ئوتتەك ئىشتىياقتۇر... چۈنكى، مېنىڭچە ئەدەبىيات روھ قاتلىمىغا تەۋە نەرسىلەرنى يوقىتىپ قويماسلىقى كېرەك. چىنلىق، گۈزەللىك ۋە ئالىجانابلىقنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ئېنىق ئىپادىلەپ بېرەلمىگەن ئەدەبىيات مېنىڭ قەلبىمدىكى ئەدەبىيات ئەمەس!“ بۇ سۆزلەر يالغۇز لى لىڭشىۈنىڭلا يۈرەك ساداسى ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ھامكارى شېن شۇرىننىڭمۇ ئەدەبىياتتىكى ئىنىلىش نىشانىدۇر. چۈنكى ئۇلار قەھرىمانغا ئىشتىياق باغلاپ، قەھرىماننى ئۆزلىرىنىڭ قەلب تۈزىگە باشلىغانلىقى ئۈچۈنلا تولۇپ تاشقان قىزغىنلىق بىلەن قەھرىماننى چوڭقۇر چۈشىنىشكە ۋە مەدھىيىلەشكە قادىر بولالىدى. ئەمما ئۇلار رېئاللىق ئىجادىيەت پرىنسىپى ۋە ئەدەبىي ئاخبارات يېزىقچىلىقىغا

قوبۇلىدىغان ئۆزگىچە مىزانغا قاتتىق ئەمەل قىلىپ، پېرسوناژ ۋە ۋەقەلىكلەرنى ھايات چىنىلقى بىلەن زەررىچە توقۇلمىدىنىمۇ خالىي ئەينەن تەسۋىرلىدى؛ نەتىجىدە ئابدۇسەمەت ئۇلارنىڭ قەلىمى ئاستىدا ئىنتايىن يارقىن ئوبرازغا ئايلاندى. دۇرۇس، ئابدۇسەمەت قانداقتۇر تۇغما قەھرىمانلاردىن ئەمەس، بەلكى تەدرىجىي ئۆسۈپ يېتىلگەن رىئال قەھرىمان؛ ئۇنىڭ قەلىمى قانداقتۇر ئالىيجانابلىق بىلەن رەزىلىلىك ئىرماش - چىرماش بولۇپ كەتكەن ئېلىشمان دۇنيا ئەمەس، بەلكى يېتەرسىزلىكلىرى ئىلغار شەخسلەرنىڭكى بىلەن تومۇرداش بولغان يېپيىڭى دۇنيا. شۇنداق، ئابدۇسەمەت "مەن دېگەن جىنايەتچىلەر شايكىسىدىكىلەر بىلەن بىر مىللەتتىن، شۇڭا ئۇلار ماڭا ئالدىراپ قول سالالمايدۇ"، دەپ قاراپ، جىنايەتچىلەرنىڭ ئۇۋىسىغا ھېچقانداق قوغدىنىش تەبىرىلىرىنى قوللانماستىن ئىچكىرىلەپ كىرىشتەك ياش ساقچىلاردا بولىدىغان پىشىمغان خاراكتېر ۋەجىدىن قۇربان بولدى؛ يەنە بىر جەھەتتىن ئالغاندا ئابدۇسەمەتنىڭ جەسۇر ۋە كەسكىنلىكى ئۇنىڭ نەقەدەر ئاق كۆڭۈل ئىكەنلىكىنىمۇ ئىپادىلەيدۇ. ئاپتونىڭ ئابدۇسەمەتنىڭ شېنجېندىكى بىر تۈركۈم شىنجاڭلىق سەرگەردان بالىلار بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى ھەققىدىكى ئىنچىكە تەسۋىرلىرى ناھايىتى تەسىرلىك چىققان. كىتابتا تەسۋىرلىنىشىچە، جىنايەتچىلەر شايكىسى شىنجاڭدىكى بىر تۈركۈم بالىلارنى گۇاڭدۇڭغا ئالداپ ئەكىلىپ يانچۇقچىلىققا سالىدۇ. شېنجېندىكى ئۇيغۇر ساقچىلارنىڭ بىرى بولغان ئابدۇسەمەت ھەم بۇ بالىلارنى قۇتقۇزۇۋېلىش، ھەم ئىز قوغلاپ جىنايەتچىلەر شايكىسىنىڭ ئۇۋىسىنى چۈۈۋېپ تاشلاش ئۈچۈن ھېچ ئىككىلەنمەي بۇ سەرگەردان بالىلار بىلەن ئالاقە قىلىپ تۇرىدۇ. بەزىلىرىنى ھەتتا يېنىغا ئەكىلىۋېلىپ باقىدۇ. ئۇ "ئىنىم" دەپ بېقىۋالغان پەرھات ئىسىملىك سەرگەردان بالا يامان خۇيىنى تاشلىماي ئابدۇسەمەتنىڭ ھەممىنىدىن 1000 يۈەندىن ئارتۇق پۇلنى ئېلىپ قېچىپ كېتىدۇ. ئادەتتە بىر يەرلەرگە ماڭسا پويىزنىڭ كارىۋاتلىق ئورۇندۇقىنى ئېلىشقىمۇ كۆزى قىيمايدىغان ئابدۇسەمەت پەرھاتنى ئىزدەپ تاپقاندىن كېيىن ئۆز قىيىنچىلىقلىرىنى بىر ياققا قايرىپ قويۇپ، 2000 نەچچە يۈز يۈەنگە ئايروپىلان بېلىتى ئېلىپ ئۇنى شىنجاڭغا يولغا سېلىپ قويىدۇ. قىسقىسى، ئەسەردىكى پېرسوناژلارنىڭ ئوبرازى تەسىرلىك تۇرمۇش دېتاللىرى ئارقىلىق ناھايىتى يارقىن يارىتىلغان. بۇنىڭدا ئاپتور ئارتۇقچە پەرداز،

دەبدەبىلىك سۈپەتلەشلەرگە ئەمەس، بەلكى ئاددىي تۇرمۇش تەپسىلاتلىرىغا مۇراجىئەت قىلغان. ئەسەردە پېرسوناژلارنىڭ ئاددىي ئەمما يېقىملىق ئىبارىلەر بىلەن سۈرەتلەنگەن روھىي قىياپىتى ۋە ئىدىيىۋى خىسلىتى ئوقۇرمەنلەرنىڭ كۆزىگە گويا مارجاندەك تاشلىنىپ تۇرىدۇ؛ تەپسىلىي بايانلارغا يۇغۇرۇۋېتىلگەن كۈچلۈك ھېسسىيات گويا ۋولقاندەك بالقىپ تۇرىدۇ. ئاران 26 يىللا ياشىيالىغان ئابدۇسەمەتنىڭ ناھايىتى ئاددىي، ئەمما ئىنتايىن ئۇلۇغ ئىنسان شۇنداقلا دەۋرىمىز ياشلىرىنىڭ تىپىك ئۈلگىسى ئىكەنلىكى ئوقۇرمەنلەرگە جانلىق ۋەقەلىكلەر ئارقىلىق يورۇتۇپ بېرىلگەن.

كىتابنى تەپسىلىي ئوقۇپ چىققان ھەرقانداق ئوقۇرمەن ئابدۇسەمەتنىڭ قۇربان بولغانلىقى توغرىسىدىكى تەسۋىرلەرنىڭ ناھايىتى ئاددىي يېزىلغانلىقىنى ھېس قىلماي قالمايدۇ. بۇ، مەزكۇر ئەسەردىكى مۇھىم ۋەقەلىك، شۇنداقلا ئابدۇسەمەتنىڭ ھاياتىدىكى ئەڭ ھالقىلىق پەيت ھېسابلىنىدۇ. ئالايلىق، ئابدۇسەمەت قاتىل خالىق بىلەن قانداق ئېلىشقان؟ ئۇ خالىقنىڭ تۇرالغۇسىغا جىنايەتچىلەر شاكىسىدىكىلەرنىڭ تىزىملىكى ۋە تېلېفون نومۇرىنى ئالغىلى بارغاندا، بولۇپمۇ خالىق ئۇنىڭغا قول سالغاندا ئۇ كۆڭلىدە زادى نېمىلەرنى ئويلىدى؟... بۇلار ئەسەردە ئاددىيلا تەسۋىرلەپ ئۆتۈپ كېتىلگەن. بۇ دەل ئاپتورلارنىڭ ئاددىي بولۇپ قالسا قالسۇنكى، تەسەۋۋۇرنى ياكى "ئەقىلغە مۇۋاپىق تەسەۋۋۇر"نى ئەمەلىي دېتاللار ئاساسىدىكى ئويىيىكتىپ تەسۋىرنىڭ ئورنىغا دەستىشكە بولمايدۇ، دەيدىغان كۈچلۈك رېئاللىق پوزىتسىيە تۇتقانلىقىدىندۇر.

بۇ ئەدەبىي ئاخباراتنىڭ قۇرۇلمىسى ئەپچىل بولۇپ، ئاپتورلار ئابدۇسەمەتنىڭ قىسقىغىنە ھاياتىنى بىرمۇنچە كىشىنىڭ ئەسلىمىسى ۋە بايانلىرى ئاساسىدا يۇغۇرۇپ تەسۋىرلىگەن، لېكىن تايقاتەك تۈپتۈرلا بايان قىلىپ قويۇشتىن ساقلانغان. ۋەقەلىك ئابدۇسەمەتنىڭ ساقچىخانىدىكى ئەتىگەنلىك يوقلىمىغا كەلمىگەنلىكىدىن راۋاجلاندۇرۇلۇپ، ھە دېگەندىلا كىشىنى بىر خىل ئەندىشلىك تۇيغۇغا باشلاپ كىرىدۇ. ئاندىن قەھرىماننىڭ ئىش-ئىزلىرى دېلۋىنى پاش قىلىش جەريانى بىلەن گىرەلىشىپ كېتىدۇ، ئوقۇرمەنلەر ئابدۇسەمەتنىڭ ئىز-دېرىكىنى بىلىشكە تەقەززا بولىدۇ، ئارقىدىنلا دېلۋىنىڭ ئۈزۈل-كېسىل پاش قىلىنىشى ۋە ھەققانىيەت سوتى توغرىسىدىكى بايانلار بېرىلىدۇ؛ ئاخىرقى بابتا ئابدۇسەمەتنىڭ جىنايەتچىلەرنىڭ

ئۇنىڭغا قانداق كىرگەنلىكى، قانداق قۇربان بولغانلىقىنىڭ سىرى ئېچىلىدۇ. كىتاب «يىقىلماس توغراق»، ئۈستىدە ئاخىرلىشىدۇ؛ چۆل - باياۋاندىكى گېگانت دەرەخ — توغراققا ئوقۇلغان مەدھىيە ئارقىلىق پۈتكۈل ئەسەر شېئىرىي يۈكسەكلىككە كۆتۈرۈلۈپ، ئەڭ ئاخىرىدا كىشىنى چەكسىز ھەسرەت ۋە ئوي - خىياللار ئىلكىگە تاشلايدۇ.

(مەزكۇر تەقىرىز «خەلق گېزىتى» نىڭ 2005 - يىلى 4 - ئاۋغۇست سانىغا بېسىلغان. ئاپتور جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتى «ئەدەبىيات - سەنئەت گېزىتى» نىڭ سابىق باش مۇھەررىرى، پارتىگۇرۇپپىسىنىڭ ئەزاسى، داڭلىق تەقىرىزچى)

مۇندىر بىجە

يېقىشلىما

- ئالاھىدە رايون ساقچىلىرىنىڭ بەخىرى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنىڭ نەمۇنىسى
1 تۆمۈر داۋامەت
4 جانلىق تەسۋىر، ئۆچمەس روھ جېڭ بەينۇڭ

مۇقەددىمە

- 1 ئۇيغۇر ساقچى قېنى؟

بىرىنچى باب

- نەدە سىز، ئابدۇسەمەت؟ 4
1. ھەر كۈنى تېلېفونلىشىش ئابدۇسەمەت بىلەن مېھرىگۈلنىڭ ئادىتى ئىدى،
2- ئىيۇن كۈنىمۇ شۇنداق بولدى 4
2. قارا بېسىپ چۆچۈپ ئويغانغان مېھرىگۈل ئابدۇسەمەتكە تېلېفون قىلىپ ھېچ
ئالاقىلىشالمىدى 13
3. ئابدۇسەمەتنىڭ دېرىكىنى قىلىپ يۈرگەن ساقچىلار ئىجارىكەشنىڭ ئۆيىدىن قان
يۇقىنى بايقاپ قالدى 19
4. قۇملۇقتىكى توغراق 1000 يىل ياشايدىكەن، لېكىن نەۋقىران
ساقچى 26 يېشىدىلا كېتىپ قالدى 26

ئىككىنچى باب

- شۈم خەۋەر..... 32
5. ئۇ مەكتەپكە كېچىكىپ باردى، چۈنكى ئۇ نامراتلىقنىڭ دەستىدىن ئوقۇيالمىغىلى تاس قالغانىدى 32
6. باشقىلارغا ئۆزلۈكىدىن ياردەم قىلىدىغان ئابدۇسەمەت ئوقۇش مۇكاپات پۇلىغا سۇسلۇق قىلدى 43
7. ئۆگىنىش قىيىنچىلىقى بىلەن مۇسبەت قايغۇسى ئابدۇسەمەتنى باش ئەگدۈرەلمىدى 49
8. قېنى قىزىق ياشلار گاھىدا ئالدىراپ مۇشت ئېتىپمۇ قالىدۇ 59
9. ”بۈگۈن سىلەر ئانا مەكتىپىڭلاردىن پەخىرلەنسەڭلار، ئەتە ئانا مەكتىپىڭلار سىلەردىن پەخىرلىنىدۇ“..... 80

ئۈچىنچى باب

- ئەنقا شەھىرىنىڭ كۆز يېشى 86
10. كۆڭلىگە ۋەھىمە چۈشكەن مېھرىگۈل شېنجېنغا ئۈچىنچى قېتىم كەلدى ... 86
11. ئىنىمنى كىم ئۆلتۈردى؟ 101
12. ئابدۇسەمەتنىڭ ئۆزىگە قەغەز ئۈزۈك سېلىپ قويغانلىقى مېھرىگۈلنىڭ كۆز ئالدىدىلا تۇراتتى 122
13. ئابدۇسەمەت ھەتتا كۈندىشىگىمۇ ياردەم قولىنى سۇنغانىدى 145
14. ”باشلىق، مېنىڭ بىر تەلپىم بار ئىدى...“..... 154
15. ئىلگىرى سائادەت نۇرلىرىغا بۆلەنگەن كىچىككىنە ياتاق بۈگۈن جۇدالىق ئەلەملىرىنى قانداقمۇ سىغدۇرالىغاندۇ؟ 165
16. ئايرىلىشقا قىيمىغان يۈرەكلەر پۈچۈلىنىپ كەتتى..... 172